

Marts - Steen Fibiger, forskningsbibliotekar, ph.d.

ALF 90 år - fødseldagsberetninger

Bestyrelsen i ALF har bedt en række personer med tilknytning til Audiologopædisk Forening og/eller det audiologopædiske arbejdsområde om at skrive en lille fortælling til ALF. I marts måned fortæller Steen Fibiger om en af dansk logopædis store, men oversete skikkelser, Rigmor Knudsen.

Steen Fibiger, forskningsbibliotekar, ph.d.

Autobiografi: Jeg har stammet fra jeg var ganske lille, men Taleforsorgen måtte intet foretage sig med børn under 5 år, så jeg startede først på Taleinstituttet i Hellerup den 30. september 1950. Siden har jeg både personligt og professionelt beskæftiget mig med audiologopædi på Statens Institut for Talelidende, Taleskolen i Rysensteensgade, Københavns Universitet, Karolinska Sjukhuset, Kungliga Tekniska Högskolan, Western Michigan University, Danmarks Lærerhøjskole, Vejle kommune, Hammel kommune, Taleinstituttet Århus, Fyns Amts Tale-Høreinstitut, Northwestern University, Center for Rehabilitering og Specialrådgivning, UCC og Syddansk Universitet.

Rigmor Knudsen *9. september 1910 - † 23. marts 1955

I begyndelsen af januar 1949 døde taleinstituttets forstander i Hellerup, Hugo Bering Liisberg. Den 12. maj samme år nedsatte Socialministeriet en kommission angående omorganisation af forsorgen for talelidende. Kommissionen iværksatte en lang række undersøgelser, så først i februar 1954 var betænkningen skrevet færdig. Dengang tog man sig nemlig god tid til at gennemtænke organisatoriske ændringer i modsætning til i vore dage, hvor strukturreformen blev hastet igennem, ugentligt! Vi har jo siden 2007 bombet logopædien tilbage til kommunal finansiering efter at staten og senere amterne havde ydet dette højt specialiserede tilbud. Deltagerne i den daværende kommission var bl.a. talelærer ved Statens Institut for Talelidende, cand. mag., fru Rigmor Knudsen, udpeget af lærerkollegiet ved Taleinstituttets Hellerup-afdeling. Rigmor Knudsen, der blev kaldt Dorthe, startede som vikar på Taleinstituttet i 1930 og blev fast ansat i 1939. Hun var den store idealist, den store pioner og den store inspirator. I 1942-43 var hun medlem af bestyrelsen for Talepædagogisk Forening.

Rigmor Knudsen var ikke den der ventede på myndighedernes initiativ. På daværende tidspunkt var hun den eneste talelærer, der havde erfaring med taleundervisning af småbørn, idet hun forsøgsvis havde en småbørnsgruppe i sit eget hjem sammen med en børnehavelærerinde, som det hed dengang! Ingen anden troede nemlig på, at man kunne behandle sprogetarderede børn, før de blev "skolemodne". Rigmor Knudsen fandt også ud af, at stammen ofte hang sammen med sprogetardering, hvilket førte til hendes idé om sproglig guidance samt bogen om sprog- og talehæmmede småbørn (Knudsen, 1950). Ideen med sproglig guidance var således at forebygge stammen eller at standse den på et så tidligt tidspunkt, at det endnu ikke havde bidt sig fast. Sandsynligvis blev hun inspireret af både Froeschels udviklingsteori, Mme. Borel i Paris samt af Pichon og Borel-Maisonny's (1937) bog om stammen (Knudsen, 1945 samt Forchhammer, 1950).

Her blev der redegjort for, at man kan hjælpe ca. 80 % af børnene, hvis man starter i børnehvealderen ved udelukkende at udvikle den sproglige udtryksevne. Selve stammesymptomet behandles overhovedet ikke, men forsvinder af sig selv. Det er først når barnet bliver opmærksom på sine sproglige vanskeligheder, at faren for stammen opstår.

På trods af at Rigmor Knudsen var den eneste talelærer der havde erfaringer med småbørn, blev hun fravalgt da man gennemførte forsøg med småbørn (Betænkning 1954). Hun blev såfortørnet over dette, at hun søgte og fik penge fra The American Association of University Women til studieophold i USA i 1948 og 1950. Her mødte hun bl.a. Charles Van Riper på Western Michigan University i Kalamazoo og Wendel Johnson i Iowa City. Specielt Wendel Johnsons arbejde med småbørn optog hende meget (Knudsen, 1949). Selve non-avoidance principperne havde hun enten ikke forstået dybden i, eller også var danske talepædagoger ikke parate til at modtage ideerne. Antydningen af non-avoidanceprincipperne blev nærmest opfattet som en slags resignation over for problemerne, og principperne vakte derfor mere skepsis end tilslutning.

Interessen for småbørn i 1950 var udsprunget af hele den udviklingspsykologiske og almene interesse for småbørn, der blomstrede op efter 2. Verdenskrig.

Nutidens logopæder kan måske ikke forstå, hvor banebrydende hendes logopædiske praksis var på daværende tidspunkt. Desværre døde Rigmor Knudsen af cancer den 23. marts 1955, og hun var min talepædagog fra 30. september 1950 og hele sygdomsperioden frem til 1. oktober 1954. Hun er med tiden blevet "det glemte fyrtårn" i dansk logopædi fordi andre, heriblandt hendes rivaler på Statens Institut for Talelidende, førte sig frem med deres egne logopædiske metoder, og ingen videreførte hendes banebrydende praksis. Vedrørende stammen blev tiden efter Rigmor Knudsen præget af teorien om for kort tungebånd og kampen mellem Victor Blochs Acceptmetode og Svend Smiths Accentmetode, senere også af Björg Forchhammers psykoanalytiske metode. Først med Sonja Hurwitz' initiativ to årtier senere kom der igen gang i det logopædiske arbejde med stammende småbørn. Da kommunerne i 1980 overtog småbørnsundervisningen, tog Århus kommune i særlig grad opgaven på sig under tale-hørekonsulent Grete Thorups ledelse.

Litteratur:

Betænkning (1954). Betænkning vedrørende Forsorgen for Talelidende. Afgivet af en af socialministeriet under 12. maj 1949 nedsat kommission angående omorganisationen af forsorgen for talelidende. Schultz, København.

Forchhammer, Egil (1950). Anmeldelse af Rigmor Knudsen: Sprog- og talehæmmede småbørn, deres problemer og behandling. Nordisk Tidsskrift for Tale og Stemme, 13, s.53-56.

Knudsen, Rigmor (1945). Anmeldelse. To franske bøger om stammen: Piere Legry: "L'enfant bégue" og Pichon et Borel-Maisonny: "Le bégaiement". Nordisk Tidsskrift for Tale og Stemme, 9, s.58-60.

Knudsen, Rigmor (1949). Talepædagogik i U.S.A. Nordisk Tidsskrift for Tale og Stemme, 12, s.53-78.

Knudsen, Rigmor (1950). Sprog- og talehæmmede småbørn; Deres problemer og behandling. (Psykologisk-pædagogisk bibliotek 14) Munksgaard, København.

Pichon, Edouard & Borel-Maisonny, S. (1937) Le bégaiement. Sa nature et son traitement. Masson et Cie, Paris.